

MARGUS SANGLEPP

KASSITUHK

Toimetanud Ülle Tarum-Saarmann
Kujundanud Inga Joala

© Margus Sanglepp
© kirjastus Tänapäev, 2020

ISBN 978-9949-85-820-0
www.tnp.ee
Trükitud AS Printon trükikojas

Joonas oli liikumatu ja sõrmeotstega puudutades jäik ning külm. Ühesõnaga, vagane mis vagane.

Elutu tombu kõrval, pesemata akendest põrandale kumavas ahtas valgusesõõris õõtsus põlvedel edasi-tagasi kõhetu inimesepeog, veekalkvel silmist peegeldumas siiras kurbus ja kaotusvalu. Põsesarnadelt oli hõbedaste habemetüügaste vahele veerenud paar soolast pisarat – antud olukorras parim, millega vedelikupuuduses organism, mille normaalses elutalitluses esines suuri tagasilööke, suutis leina väljendamiseks reageerida.

Ohtra alkoholitarbimise toime tervisele oli ju prognoositav, aga vana sõbra surm tükkis sellega mõjus enesetundele lausa laastavalt.

„Jonnu-poiss, kurat küll! No kurat küll!“ katkestasid viimaks vaikuse värisev hääl ja tuhm käeplaks vastu reit. „Oh sind küll!“

Mees, kes need sõnad vaevaga kuuldavale tõi, pani endale süüks, et oli nädalavahetuse kodust eemal luusunud ja kalli selt-silise omapead jätnud, teades ju väga hästi, et viimasele enam kuigi palju elupäevi alles jäänud ei ole.

„Joonas, Anti on nüüd tagasi. Anna mulle andeks! Palun anna mulle andeks!“

Kahetsemisest ja kaeblemisest ei olnud muidugi enam mitte mingisugust abi, sest kuidas saaks üks teispoolsusesse lahkunud kamraad kellelegi midagi andeks anda. Võimatu!

Enesehaletsus oli reede õhtuks kohusetundest järjekordselt võitu saanud ning meeshinge linna peale purjutama kannustanud. Aastapäevade eest toimunud valus lahutus tekitas aeg-ajalt suitsiidseid mõttemustreid ja torkis hingehaavu, mis tükkisid just üksildastel nädalalõppudel kirvendama.

Kõrtsides hulkumine ei olnud seejuures kaugeltki parim teraapia, aga mida muud peale enda silmini täisjoomise üks kinnisemat sorti ja pikaldane isane soomeugrilane oskas taolises olukorras ette võtta, kui talle viimaks oli ajukurdude vahele jõudnud arusaamine, et kõik on nässus – isiklik elu on kokku varisenud ja oma teed läinud armastatud naist ning endisi aegu enam tagasi ei saa. Iial.

Ei sobi ju minna lihtsalt niisama linnaparki jalutama, rabamaatkale mediteerima, sõprade kaela peale halama või psühholoogi kabinetti nõustamisele. See oleks piinlik ja annaks märku nõrkusest.

Kangema kraami järele haaramine tundus seevastu olevat surutisest pääsemiseks parim õlekõrs, sest kõik ümberringi justkui tegid nii. Tulivee manustamiseks polnud vaja end kokku võtta, kellelegi tüütult pinda käia ega kuskile aega kinni panna – seega oli pealtnäha tegemist väga inimsõbraliku, kõigile kättesaadava ning kuratlikult ahvatleva lohutusviisiga.

Nagu tavaliselt, algas napsitamine Tallinna südalinna serval asuvates anonüümsetes ja varjuliste sissepääsudega keldribaarides, kapitalismi naasmisega tekkinud hämarates ja kulunud urgastes. Äripindu ju kommunismiehitajail eriti ei olnud ja nii võeti riikliku iseseisvuse ning ettevõtlusvabaduse saabudes

kasutusele kortermajade madalad, viletsalt valgustatud ning kitsavõitu keldrid või poolkorrused, kuhu rajati juuksurid, õmblustöökojad, pandimajad, kitsukesed poed ja baarid.

Viimaseid külastasid kõige meelsamini võidunud pintsakutes või ruudulistes flanellpluusides ja kulunud nahkvestides vanemad härrad, nende hulgas mitmed endised võltskuldkettide ja bakenbardidega alfaisased, allakäinud elumehed, keda ärgitas tagant nostalgia nõukaaegsete tumedate interjööride ja „oma semu“ tüüpi baarmenite järele, kes teinekord mõne joogi võlgugi andsid ning kelletaolisi moodsamates lokaalides enam ei leidunud.

Keldribaarid olid seetõttu justkui ajakapslid, kus kõrvu paitasid kunagiste nõukogude staaride Anne Veski või Marju Läniku igihaljad, ehkki tühimuseni äraleierdatud hitid ja kus võis kohata vanu tuttavaid, kes olid uue Eesti rajamise rongist lootusetult maha jäänud või vales peatuses välja astunud, ning kus igatseti taga valdavalt mineviku kauneimate päevade näilist võrdsust ja jõukamaid hetki.

Eks oma osa oli ka hindadel – taolised joomakohad ei saanud klientuuri hoidmiseks võrreldes kauplustes müüdavaga numbritele väga palju otsa kruvida. Ent kunded olid vaatamata soodustustele nii hinnatundlikud, et peitsid kaasa ostetud soksusid põue, et sealt hõlma varjus õllekannu sorts kangemat tilgutada või baarmenile selga keerates ja vahelejäämist peljates punnsuutäit ammutada.

Üks eripära oli neil urgaslokaalidel veel – naisterahvaid sattus klientide hulka üliharva, aga kui nad sealset atmosfääri oma kohalolekuga austasid, siis peegeldus nende välimusest kogu moodsa maailma allakäik ühes hambaravi kättesaamatusega vaesemale elanikkonnale.

Igatahes – kui need südalinna äärealade alkoholi- ja tubakaküttel ajamasinad end ammendanud olid ning okupatsiooniaegsest nostalgiast küllalt sai, jätkus tavaliselt joobnustavaid tegevusi Kalamaja linnaosa vanadel tööstusaladel, kus oli tarkamas uus elu eripalgeliste ajaviite- ja söögikohtadega ning kus regulaarse sissetulekuga keskealine mees võis oma elukogemuse jagamisel noorema põlvkonna esindajate, peamiselt toretsevate habemete, valgete taldadega tenniste ning uhkete nokamütsidega hipsterite seast endale tänulikke kuulajaid leida.

Tõsi, jookide hinnad olid sealsetel trendikohtadel märksa krõbedamad, aga noorem seltskond võimaldas seevastu enesetunnet kõditavat äratundmist, et oled siiski tagasi tänapäevas ja veel täitsa kõbus.

Kui trimpamise raha päris otsa lõppes – see oli Antil alati iseendaga kokku lepitud, et üle teatud summa pluss taksoarve ta ei kuluta –, siis viimane pelgupaik oli tähendusliku nimega Pelgulinnas, ühes Kari tänava hruštšovkas elava tuttava kunstniku juures, kellel tema geneetilise päritolu tõttu – oli ta ju Setomaal võrsunud ja sirgunud – leidis kodus kapinurgas alati pudel kõrvetatud suhkruga tembitud handsat ja kes oli oma korteri elutoa seinale ühe kultuuriministeeriumi projekti raha eest ostetud värvidega protestiks loomeinimeste igipõlise ahistamise vastu hiigelsuure kürvaga sõnni maalinud.

Too naturalistlik taies mõjus kitsukese korteri elutoa seinal esmapilgul kaunis jahmatava, ahistava ja perverssena ning võis täheldada, et külalised hõivasid selle all losutava kulunud nahkdiivani alati kõige viimasena, kuigi tegemist oli igati mugava mööblitükiga.

Samas tekitas maaling õrnema soo napsitanud esindajates tihti rõõmsat elevust, nii et mõnigi joonistatule vahel

ülemeelikus tujus isegi oma huulepulga jäljed jättis või seinajal selfi jaoks poseeris, ja nii tundus teosel sügavam iva sees olevat. Milline täpselt, see vajab veel seedimist, aga kui avalikus ruumis purki sittumist ning keset Raekoja platsi kusemist suudeti kauni kunstina esitleda, siis paistis sõbra loometöö Anti arvates olevat suisa šedööver.

„Kui ma varsti joomatõve tõttu siit ilmast lahkun ja see on päris kindel nagu aamen kirikus, siis tohid sa sellest seinamaalist nagu Berliini müürist endale mälestuseks mõne tüki kaksata ja kodus riiulile panna,“ pakkus taidur. „Selline asi võib aja jooksul kõrgesse hinda minna.“

Anti kujutas värvikalt ette, kuidas pärast vähetuntud ja terve elu alkoholismi ning inspiratsioonipuuduse all kannatanud kunstniku matust sõidavad paar tema leinameeleolus semu ja loomingu austajat koos korteriühistu esindajaga surnuaialt bussiga kadunukese koju ja asuvad peielauas istumisele vahelduseks kirkadega kandvat betoonseina uuristama. Häppening missugune!

Kuid kunstnikust sõber ei olnud veel kõrvu pea alla pannud, Joonas aga oli. Ainus elus hing, kes Antile tema kolmetoalises kodus viimasel ajal seltsi oli pakkunud, oli ta igaveseks maha jätnud.

Ahastus, süütunne ja peatselt saabuv pohmell, mida paraku ei õnnestu kuidagi vältida – kõik see kokku oli väga masendav ja kurb.

Leinameeleolust veidi toibunud, vaarus mees kööki ja jõi ahnelt suurte sõõmudega klaasi külma vett. Siis pööras ta lauale pahupidi plekist kireva kaanega küpsisekarbi, mille naine oli kunagi kes teab mitmendalt Brüsseli-reisilt kaasa toonud ja millest nüüd pudenes välja hunnik erineva kuju ja suurusega

tablette – needki eksabikaasa soetatud, ent ammugi aegumistähtjad ületanud ja ravitoimelt Anti jaoks enamasti tundmatud.

Valuvaigistit leidmata lükkas mees rohud tusaselt eemale ja jäi lauale toetudes mõneks minutiks ennastunustavalt aknast välja jõllitama. Vastasmaja lagunenuid puitaia servas, tänavalaterna kollases valgusvihus kiikusid tuules rammusate, kohe-kohe laiali pudenevate õitega pojengid.

„Põrgu! Käigu kõik põrgu!“

Tegelikult oleks ta soovinud karjuda midagi vängemat, hoopis räigemat, miskit sootuks lõplikumat, aga lastetuba, õpetajaamet ja läbikostvad korteriseinad suunasid alateadlikult verbaalsele mõõdukusele.

Anti otsis valamukapist välja mustast kilest prügikoti, raputas selle kärsitult lahti, kuid pakendi värv tundus olevat liialt sünge ja ebakohane. Rääkimata pakendist endast. Joonas ei olnud ju ometigi mingi prügi! Seetõttu paistis valge, ostukampaaniale viitava kollase kanatibu pildiga poekott olevat järgnevaks tegevuseks paslikum ja ta valis selle.

Mees astus vaikselt elutuppa, libistas koolnud korterikaaslase ettevaatlikult kilekotti, tegi sangadele hooga sõlme peale, liipas tagasi kööki ja toppis paki sügavkülma – abikaasa lahkumise järel ei olnudki sinna jäänud muud kui karbitäis laialipudenenuid pohli, pakendist välja libisenud üksik kalapulka ja härmatis.

Seejärel viskus ta täies rõivais voodile ja magas järgmise päeva lõunani – hea, et kooliaasta selleks korraks taas läbi oli, mis temale kui kirjanduse süvasaladusi jagavale pedagoogile tähendas vähemalt kahe kuu pikkust puhkust.